

FENÒMENS ATMOSFÈRICS A LA MORFOLOGIA URBANA DE MALLORCA. ELS VENTS

Catalina Busquets Vallcaneras

1. INTRODUCCIÓ

Els noms dels carrers tenen relació amb aspectes característics de les mateixes vies; ja sigui per la seva situació geogràfica, per algun tret destacat, perquè hi ha viscut qualche personatge memorable (Mossèn Alcover, Arxiduc Lluís Salvador) o perquè es fa referència a algun vestigi localitzat o predominant a aquest lloc en el passat (per exemple, *carrer de sa pansa*). S'ha de dir, però, que moltes vegades no té res a veure amb tot això.

A tots els municipis de Mallorca, hi són presents noms de carrers amb nom de vents o simplement del topònim vent.

Aquests noms expressen les posicions relatives d'aquests vents sobre un mapa. En determinats casos, hi ha carrers que reben el nom d'un vent en concret, perquè és el que predomina a la zona; altres es localitzen en un municipi com si es tractàs d'una rosa dels vents imaginària (com si la rosa dels vents sobrevolàs el municipi).

La comesa existent en aquest cas ha estat la realització d'una anàlisi dels noms dels vents als carrers de tots els municipis de Mallorca, tot i que també s'anomenen alguns topònims relacionats amb aquests que, per un motiu o un altre, m'han cridat l'atenció.

El moviment de l'aire és un fenomen natural que té lloc cada dia i cada nit, però que per la seva intensitat o direcció, o totes dues coses, agafa una importància o una altra. En aquest cas se cerquen els noms de vents en funció de la situació d'origen d'aquests, prenent com a referència la seva situació dins la rosa dels vents.

La rosa dels vents és el diagrama vectorial per representar la intensitat i la freqüència dels vents en cada direcció en un indret i durant un període de temps determinats. Els vents principals que conformen la rosa dels vents, i que són el bessó d'aquest estudi, són: tramuntana, mestral, llevant, xaloc, migjorn, llebeig, ponent i gregal.

2. OBJECTIUS I METODOLOGIA

L'objectiu principal ha estat conèixer quins municipis contenen carrers amb noms de vents a l'illa de Mallorca, cosa que permet saber, també, quins municipis no disposen de cap nom relacionat amb aquest factor de l'objecte d'estudi en el nom dels seus carrers.

A partir de la recerca primària (conèixer quins municipis tenen nom de vents i quins no) s'ha cercat quins municipis contenen tots els noms dels vents presents a la rosa dels vents.

Aquesta informació ha permès fer una anàlisi de quins vents són els més i menys comuns als carrers dels municipis de Mallorca.

Durant el moment d'aprofundiment personal dins aquesta morfologia toponímica urbana, s'han trobat, i mencionat posteriorment, diferents noms relacionats amb altres fenòmens atmosfèrics que m'han cridat l'atenció, ja que la seva presència en els noms dels carrers es pot deure a fenòmens meteorològics destacats en temps passats.

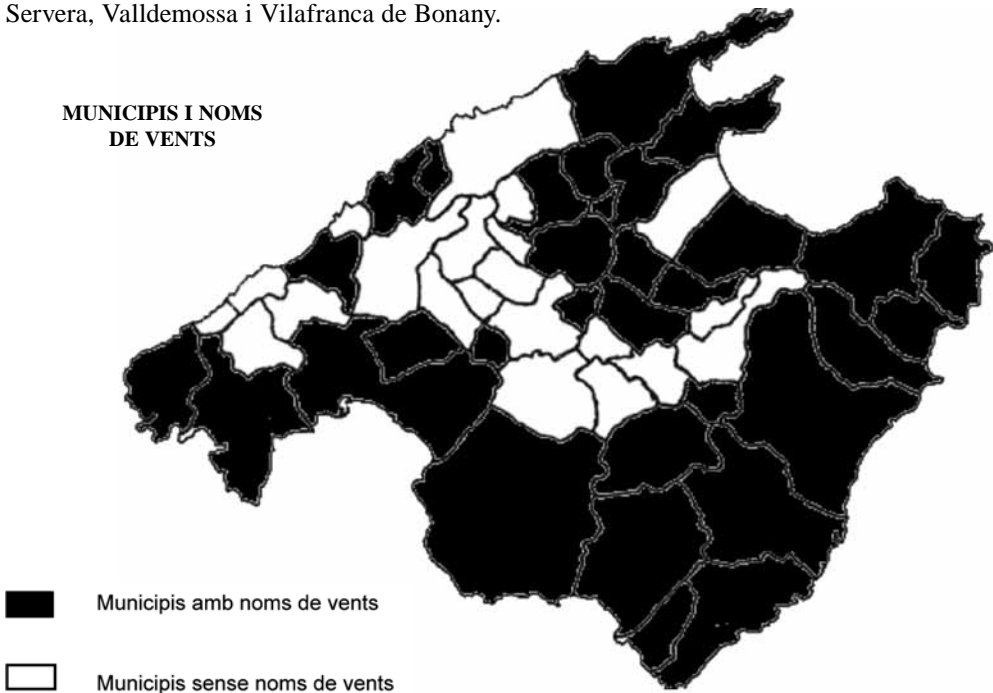
La font utilitzada per esbrinar els noms dels carrers mallorquins ha estat el cadastre, el qual s'ha pogut consultar en línia a través de la pàgina web <<http://ocv.catastro.meh.es>>.

3. ANÀLISI

3.1. Municipis i carrers de vents

De cinquanta-tres municipis que conformen l'illa de Mallorca, trenta-dos disposen de qualche nom de vent en els seus carrers. Aquests municipis són: Alcúdia, Andratx, Artà, Búger, Calvià, Campanet, Campos, Capdepera, Costitx, Felanitx, Fornalutx, Inca, Llubí, Llucmajor, Manacor, Maria de la Salut, Marratxí, Palma, Pollença, Porreres, sa Pobla, Sant Joan, Sant Llorenç, Santa Margalida, Santanyí, Selva, ses Salines, Sineu, Sóller, Son Servera, Valldemossa i Vilafranca de Bonany.

**MUNICIPIS I NOMS
DE VENTS**

Com es pot veure al mapa anterior, els municipis que no contenen ni un nom de vent als seus carrers són aquells que destaquen per la seva poca extensió o població, o totes dues coses, de l'interior de l'illa i de la zona de Tramuntana. Aquests municipis són: Alaró, Algaida, Ariany, Banyalbufar, Binissalem, Bunyola, Consell, Deià, Escorca, Esporles, Estellencs, Lloret, Lloseta, Mancor, Montuïri, Muro, Petra, Puigpunyent, Santa Eugènia, Santa Maria i Sencelles.

3.2. Municipis que disposen de tots els noms dels vents

Els municipis de Mallorca que tenen tots els noms de vent que conté la rosa dels vents són: Alcúdia, Andratx, Manacor, Palma, Pollença, Sant Llorenç i Santanyí.

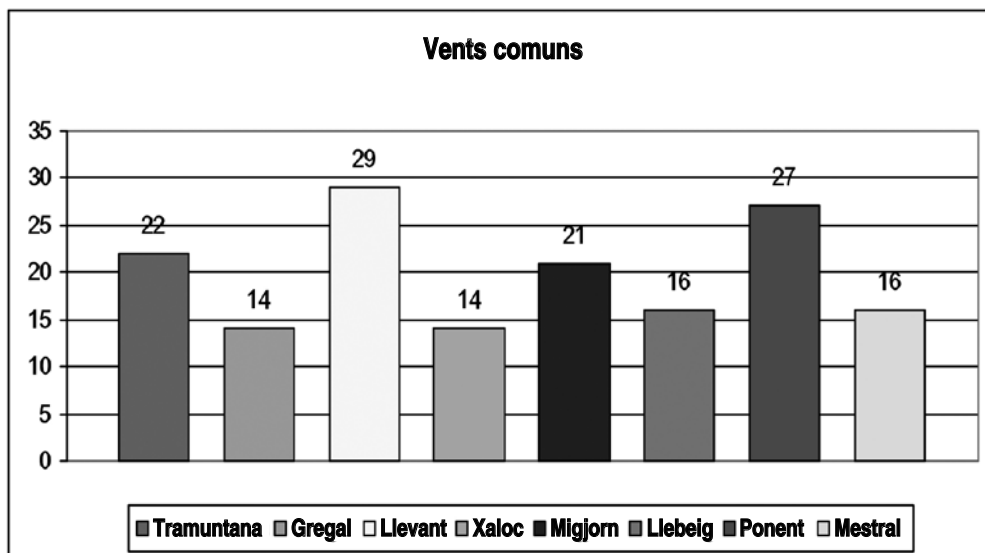
A vegades, aquests destaquen per tenir diferents nuclis de població, i utilitzar una sèrie de vegades els mateixos noms que, en aquest cas, vénen representats pels noms dels vents.

Sant Llorenç des Cardassar és el municipi que té més noms de vents als seus carrers, amb tretze topònims. Manacor i Santanyí el segueixen amb deu.

3.3. Els vents més i menys comuns als carrers dels municipis de Mallorca

Tramuntana, gregal, llevant, xaloc, migjorn, llebeig, ponent i mestral són els noms dels vents que es troben a la rosa dels vents.

Al gràfic següent es poden veure els vents més i menys comuns utilitzats en la toponímia dels carrers mallorquins.

Llevant és el vent que ve de l'est i es caracteritza per portar la humitat arreplegada durant el seu recorregut per la mar. S'identifica amb el Déu Euros, segons la mitologia grega, portador del fred, les pluges i les tempestes de la tardor. És el vent més comú als carrers de Mallorca, atès que hi és present a vint-i-nou carrers de l'illa.

El segueix el vent de Ponent, identificat amb Zèfir, segons la mitologia grega. Aquest vent ve de l'oest i ens arriba a les Illes escalfat després de travessar la península. La seva presència abraça vint-i-set carrers de Mallorca.

Tramuntana és un vent fred i fort d'origen polar, identificat amb Bòreas, Déu del vent més violent de tots i el buf del qual portava les temperatures més fredes, segons la mitologia grega. D'altra banda tenim migjorn, vent del sud i personificat amb Notos, segons els grecs. Són el tercer i el quart vent respectivament amb major presència als carrers dels municipis mallorquins.

Aquests són els quatre vents principals de l'element aeri, ja que coincideixen en els quatre punts cardinals.

Gregal, xaloc, llebeig i mestral són altres vents importants, però com es pot veure al gràfic anterior, la seva importància és menor.

3.4. Municipis i topònims relacionats

Dins aquesta barreja de noms i vents, hi han hagut determinats topònims que m'han cridat l'atenció per la seva presència arreu dels carrers de la morfologia municipal i urbana de l'illa.

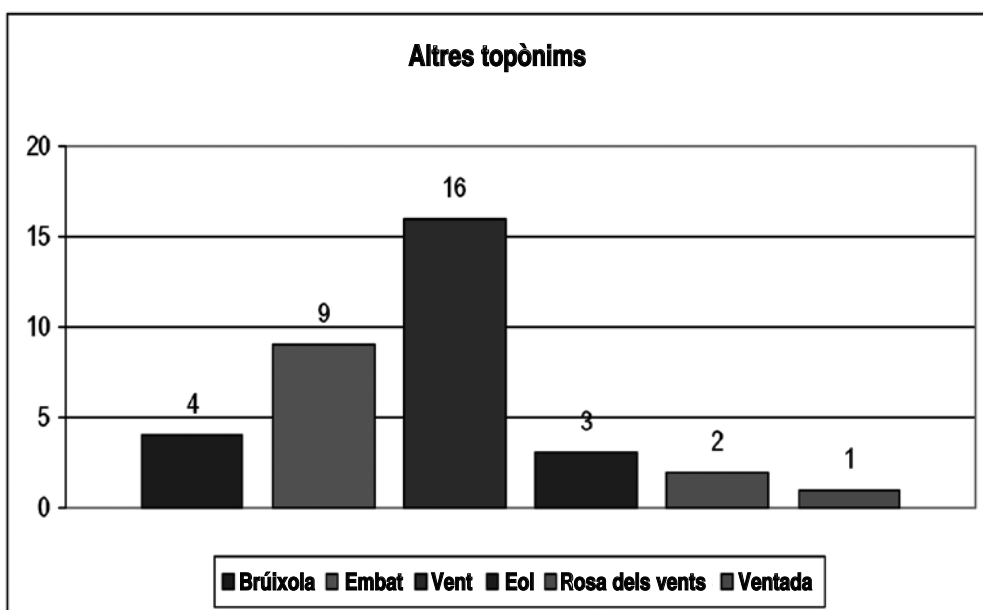
Els topònims destacats són:

- **Brúixola:** instrument d'orientació que consisteix en una agulla imantada que gira lliurement i assenyalava sempre el nord magnètic de la terra.
- **Embat:** vent que bufa del mar cap a la terra i que dura més o manco des de mitjan matí fins que es fa fosc.
- **Eol:** a la mitologia grega els déus el van anomenar Déu del vent i li van concedir el domini de tots els vents, els quals havia de mantenir tancats i els havia de deixar fugir segons les necessitats que tingués.
- **Rosa dels vents:** diagrama vectorial per a representar la intensitat i la freqüència dels vents en cada direcció en un indret i durant un període determinats.
- **Vent:** moviment de l'aire a la superfície terrestre, i agafa diferents noms segons diferents característiques, ja sigui per la seva orientació, intensitat, etc.
- **Ventada:** bufada forta de vent, amb un augment sobtat de la seva força.

S'ha de dir que aquests topònims no només són exclusius en presència a aquells municipis que disposen de noms de vents als seus carrers, ja que hi ha municipis que contenen topònims relacionats amb el vent que no disposen de cap nom de vent en la seva morfologia urbana.

La presència d'aquests noms arreu dels municipis mallorquins es configura de la següent manera:

- **Brúixola:** Campos, Manacor i Pollença (en dues ocasions).
- **Embat:** Alcúdia, Calvià, Campos, Llucmajor, Manacor, Palma, Porreres (en dues ocasions) i Sant Joan.
- **Eol:** Alcúdia, Andratx i Capdepera.
- **Rosa dels Vents:** Campos i Sant Llorenç des Cardassar.
- **Vent:** Alcúdia, Bunyola, Costitx, Fornalutx, Inca, Lloret, Manacor, Montuïri, Palma (en dues ocasions), Pollença, Santa Margalida, Selva, Son Servera i Vilafranca de Bonany (en dues ocasions).
- **Ventada:** Palma.

Així, per tant, els municipis amb carrers de vents i que, a més, contenen altres topònims relacionats són: Alcúdia, Andratx, Calvià, Campanet, Campos, Capdepera, Costitx, Fornalutx, Inca, Llucmajor, Manacor, Palma, Pollença, Porreres, Sant Joan, Santa Margalida, Selva, Son Servera i Vilafranca de Bonany.

I s'han de destacar els municipis que, sense tenir cap nom de vent, sí que hi tenen altres topònims relacionats. Aquests municipis són: Bunyola, Lloret i Montuïri.

BIBLIOGRAFIA

[http://ca.wikipedia.org/wiki/Vents_\(mitologia\)](http://ca.wikipedia.org/wiki/Vents_(mitologia))

<http://ocv.catastro.meh.es>.

www.termcat.cat